

1.) 3629. 1934. máj 11. vegyes. ntbny.

2.) 3793. 1934. okt. 25. fűfű ntbny.

3.) 3960. 1935. márc 20. tőrtűti ntbny.

merítő, 1910. dec. 27.

ref.

Abundant

M. J.

SZECHENYI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM	
JOG ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.	
ÉKK: 1934 NOV. - 8.	
206 szám.	Előirat: 206/1934-35
1934 - 1935	Utóirat: _____

Bírálatra kiadatul:

Méltó úr

S. Bocso' Feno"

S. Marton Gera^{és}

egyetemi ny. tanár úr, Kézlemez,

Szecheny, 1934. november hó 9-én.

S. Nagy
c. i. déván.

A kereskedelmi törvényben szabályozott birtokeitási
eljárásreformja az 1927 évi X. törvényekben

alás kérés a bír.
bíráskodásig.

Kereskedelmi jogi doktori értekezés.

Reformok
1928. X. 14. 14

Karant

1928. X. 14. 14

Tota:

Papp István
jogszigorló.

A 2733

Törvényművek:

11
11
Szelesák Károly:

A kereskedelmi törvény zsebkönyve. Bpest 1908.

Dr. Lévai Tibor:

Hitelügyi Döntőnyitó. Bpest 1933.

Dr. Kissalovszky Endre:

A kereskedelmi jog szabályai. Bpest 1933.

Dr. Nyáry Jenő:

A kereskedelmi törvény és a reá vonatkozó joganyag. Bp. 94.

Dr. Szende Péter Pál:

A kereskedelmi törvény kézikönyve. Bpest 1927.

Ezt mind tanulmányozd!
Ez a "formai" rész.

I. Bevezetés.

A mai modern jogéletben és joggyakorlatban is igen nagy szerepet játszik a birtosítási ügylet és az ezzel kapcsolatos jogszabályok. A birtosítási ügyletnek eme nagy jelentőségűvé vált a kereskedelmi ügyletek terén ügyszólván élve nyomulása a modern technika fejlődésének és az emberi igémnyek igen magas nivóra való emelkedésének a folyamán. Ma a XX. század világában, a modern technika csodabogarái között száz és ezer váratlanul bekövetkező baj és szerencsétlenség érheti az ember életét és vagyonát.

A modern ember tehát keresi a birtonság, a securité axon módjait, amelyek folytán a technika igénybe venni kényszerült eszközei által okozott kár, szerencsétlenség, vagy baleset megfelelő utakon és módokon teljesen elháríthatik, illetve enyhíthetik.

Allanak ezek a szempontok hazánkra is, bár egyáltalán nem mondható ipari, még kevésbé kereskedelmi jellegű államnak, axonban bátran állíthatjuk, hogy a XIX. század második felében a birtosítás nálunk is fontos szocialis intézménye, a birtosító társaságok pedig a magyar közigazdasági élet fontos tényezőjévé nőttek ki magukat. — A világháború és az azt követő forradalmak a birtosítás intézményét és birtosító társaságainkat is erős próba elé állították. Birtosító társasá-

gaimk tudvalevőleg tőkeiket és díjtartalékaikat nagy részben záloglevelekbe, hadikölcsönökbe fektették. Trianon után pedig az elszakított területekkel arányban birtosító társaságaimk birtosítási állománya is lényegesen megcsappant, miáltal kockázatuk megnőtt, kalkulációjuk megzavartott. A nagyobb bajok megelőzése és a probléma állandó figyelése szempontjából szükségesnek mutatkozott állami felügyeleti hatóság felállítása, ami meg is történt. Az 1923. VIII. tc 1 §-a szerint ugyanis a birtosító magánvállalatok állami felügyelet alá kerülnek s a pénzügyminiszter a felügyelet céljára külön hivatalt, u. n. birtosítási felügyelő"séget létesít. Egyúttal törvényi felhatalmazást kapott a miniszterium arra, hogy a birtosítási felügyelő"hatóság szervezetről és hatásköréről, a birtosítási alapról,

a díjtartalekről, a közhatóságok által fenntartott biztosító vállalatokról, a magánvállalatok alkalmazottjainak biztosítását célzó intézményekről rendeleti úton intézkedik.

Külföldi biztosító vállalat egész üzletéről és különösen belföldön levő üzletéről külön-külön jelentést és zárószámadást köteles készíteni és a felügyelő hatósághoz beterjeszteni. Egszen új rendelkezés az, hogy az újonnan keletkező, vagy az országban eddig még nem működő biztosító magánvállalatokat a régbiroság csak a felügyelő hatóság előzetes engedélye alapján jegyezhet be a kereskedelmi cégjegyzékbe. A felügyelő hatóság engedélye szükséges ahhoz is, hogy az országban már működő biztosító magánvállalat a biztosítási ügyleteknek olyan ágára, vagy a biztosítás olyan fajára terjessze ki

működését, amellyel eddig a belföldön senki sem foglalkozott.

Ha a biztosító vállalat válságos helyzetbe jut, vagy ha a vállalat fizetéseit megzárította, valamint akkor is, ha a vállalat vagyona a tartozásokat nem fedezi, erről a vállalat igazgatósága köteles a felügyelő hatóságnak azonnal jelentést tenni. Ezekben az esetekben, valamint, ha a vállalat üzletvitelének, illetőleg vagyoni helyzetének megvizsgálásából kitűnik, hogy fizetési kötelezettségének nem lesz képes eleget tenni, a felügyelő hatóságnak jogában áll a vállalatnak az életbiztosítási üzletben fennálló folyó biztosításokból eredő kötelezettségeit a vállalat vagyoni helyzetének megfelelően, aronban legfeljebb 30%-ra leszállítani, vagy a felszámolást

elrendelni és e cébra felszámolókat kirendel-
ni. A felügyelő hatóság határozata ellen pa-
nasznak van helye a közigazgatási bírósághoz.

II. A birtosítási időszak fogalma.

Látjuk a fenti rendelkezésekből, hogy a
törvényhozó a birtosítási ügyletet közigazdasági
életünk egyik alapvető intézményének ismeri
el akkor, midőn az annak létrejöttét elő-
mozdító vállalatok keletkezését állami engedélytől
terci függővé. A birtosítási ügylet pros-
peritása azonban csak akkor érhető el, ha az
annak magvát és alapját képező birtosítá-
si szerződés létrejönne és birtosítási díj fizetése

az idevágó jogszabályokkal határozottan és erősen körül van bástyázva. A birtosítási díjat birtosítási időszakonként fixetik. A birtosítási időszak fogalmát az 1875: XXXVII. t. c. - be foglalt kereskedelmi törvényünk határozottan és világosan nem állapította meg. A K. T. 473.§. 2. bekezdése idevonatkozólag csak azt mondja, hogy a szerződő fél a megállapított díjat kellő időben megfixetni tartozik és kétség esetében a díj megfixetése előtt a kötvény kiadását nem követelheti. Errel szemben azt látjuk, hogy a birtosítási díj fixetésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1927 évi X. t. c. a birtosítási időszak fogalmát határozottan precizirozta és ezáltal nagyban hozzájárult ehhez, hogy a birtosítási jog területén ezen élénken érzett hiányt pótolja és jog-

bizonyosságot teremtsen.

Az 1927 évi X. t. c. 2.§-a szerint a biztosítási díj, ha csak a felek a szerződésben másként nem állapodtak meg; az első biztosítási időszakra a szerződés megkötésével, minden következő biztosítási időszakra pedig az illető időszak első napján válik esedékessé. A biztosítási időszak, vagyis az az idő, amelyre a biztosítási díj, mint egység van meghatározva, egy év, kivéve, ha a felek a biztosítási díjat egy évnél rövidebb időszakok szerint állapították meg. Egy évnél rövidebb időre szóló részletfizetések kikötése egymagában még nem jelenti ily rövidebb időszaknak a megállapítását. A biztosítási díjjal a jelen törvény alkalmazása szempontjából egy tekintet alá esnek azok a pénz-

beli mellékszolgáltatások, amelyeket a birtosítási szerződés, vagy jogszabály alapján a birtosító részére fizetni kell. A birtosítási idő egész tartamára megállapított egyszerű díj az első időszakra járó díjjal egy tekintet alá esik.

A 2 §-ban foglalt fenti jogszabályok birtosítási jogunknak díjfixetéssel kapcsolatos rendelkezései között döntő fontosságú helyet foglalnak el. Az eddigi bírói gyakorlat szerint ugyanis (mert a K. T. nem rendelkezett) a díjtarthatóság esedékességének időpontja tekintetében a felek megállapodása, illetőleg a birtosítási szerződés feltételei irányadók. Kétség esetében, illetőleg ellenkező megállapodás, vagy szokás hiányában a birtosító részére fizetni kell.

tosítási díjat a birtosítási szerződés megkötésekor azonnal előre kell fizetni, ugyanígy ellenkező megállapodás, vagy szokás hiányában az első birtosítási időszakot követő időszakokra esedékes díjakat is a mindenkori későbbi időszak kérdésén kell megfizetni. E gyakorlatban kialakult álláspontra figyelembe vételével vonja szabályozás alá a törvény a birtosítási díj fizetésének esedékességét. Szabatosan meghatározza a birtosítási időszak fogalmát és annak tartamát egy évben jelöli, illetőleg határozza meg. Elterő megállapodás azonban lehet. A gyakorlatban azonban leggyűrűbben az egyéves időtartam megállapítása szokásos, mert az időszakon belül a különböző

évszakok változó kockázata bizonyos mértékben rendszerint kiegyenlítődik. A felek ellenkező megállapodásra vonatkozó jogának kifejezett fentartásával épen ezért a javaslatba hozható módokzatok megengedése mellett a törvény a biztosítási időszakot, vagyis azt az időt, amelyre a biztosítási díj, mint egység van meghatározva, egy évben állapítja meg. A díj oszthatatlanságának elvét megalósító ennek a rendelkezésnek érveínyt kell akkor is szerezni, ha a felek egy évnél rövidebb időre szóló részletfizetéseket kötöttek ki, amely kikötéshez egy magában nem lehet még azt a jogi jelentőséget fűzni, mintha az egyúttal egy évnél rövidebb időszakok meg-

állapítására is szolgálna. A 2. § utolsó előtti bekezdésének az a rendelkezése, hogy a biztosítási díjjal egy tekintet alá esnek a pénzübeli egyéb mellékszolgáltatások pl. illeték is, az kétségek eloszlatását célozza, mert a dolog természeténél fogva ezeknek a mellékszolgáltatásoknak egy szempont alá kell esniök a biztosítási díjjal, amellyel együtt egységes fizetési kötelezettséget alkotnak.

Míg a kereskedelmi törvény 473. §-a megengedi a kötvény kiszolgáltatását a díj lefizetése előtt, addig az 1924. I. t. c. 3. §-a szerint az fel csak az első biztosítási időszakra járó díj lefizetése ellenében követelheti.

III. Biztosítási díjfixetés kár-
biztosítás esetében.

Az 1875 évi XXXVII. t. c. -be iktatott kereskedelmi törvényünk 485. §. 4. pontja akként rendelkezik, hogy a biztosítási szerződés hatályát veszi, ha a visszatérő "időszakokban" fizetendő díj a lejáratkor, vagy az e végre engedett hálassítás eltelte előtt ki nem fizettetik, kivéve, ha a kérelmet erőhatalom, vagy véletlen baleset idézte elő. Kereskedelmi törvényünk azáltal, hogy az egyik szerződő félnek, nevezetesen a biztosítottnak ezen egyoldalú negatív

magatartásához a szerződésfelbontásnak abszolút joghatályát fűzi, egyenesen tart kaput nyit arra, hogy a birtosított a birtosítási szerződésben vállalt szerződési kötelezettsége alól tetszése szerint bármikor minden jogi hátrány nélkül szabadulhasson. Biróságaink a törvény imperatív rendelkezéseit már a törvény életbelépésének első éveiben következetes szigorral alkalmazták. A birtosítónak nem adtak keresetet az elmulasztott birtosítási díjrészlet követelése tekintetében, mert indokolásuk szerint a szerződő fél egyoldalú mulasztása következtében felbomlott birtosítási szerződésből követelési jog nem származtatható. Ezt arról is gondoskodott

a bírói gyakorlat, hogy a törvénye-
zen imperatív rendelkezéseit ne lehessen
kijátszani, mert akár kötvényen kívül
külön jogügyletben kötelezte magát a
szerződő fél az egész birtosítási időre
szóló díjnak a feltétlen megfizetésére,
akár előre u. n. díjváltót adott a
visszatérő időszakokban esedékessé válom-
ló díjakról.

Az sem változtatott a helyzeten,
ha akként rendelkezett, hogy a birtosító
társaság a visszatérő időszakokban ese-
dékessé díjat az ő terhére külön folyószám-
lán egyenlítse ki s ezt a folyószámla-
tartozását külön jogcímen nyugvó a-
dóssággként előre elismerte. A bíróság
a birtosító társaságok által a birtos-

sított ellen indított kereseteket azáltal az egyszerű és kézenfekvő indokolással utasította el, hogy ezek a különböző jogcímekbe burkolni próbált követelések végelemzésben csak az érvényesen fennálló biztosítási szerződésnek lehetnek a függvényei és ha a szerződés a díjfixetés elmulasztása következtében felbomlott, ezek is, mint függvények, jogi bázisukat elvesztették.

Minthogy a fent kifejtettek szerint az 1927. I. t. c. megalkotásáig a biztosítási időszak fogalma jogilag körülfontosra és szabatos jogintézményként törvénybe iktatva egyáltalán nem volt, a biztosított fél részéről a biztosítási díj fixetésének el-

mulasztása által történő abszolút hatályu szerződésfelbontásra még ráduplázott a Kuria akkor, midőn 1885 május 15.-én hozott 26. számú teljesülési döntvényében kimondotta, hogy abban az esetben is, midőn a díj nem évi, hanem rövidebb (félévi, negyedévi, vagy havi) időszakokban fixetendő, a biztosított nem tartozik az első év folyamán lejárt összes díjrészeket megfizetni, mert a díjrészletfixetésének a elmulasztása is előidézi a biztosítási szerződés aronali felbomlását. A törvénynek ezek a hiányai és a bírói gyakorlatnak a törvény imperatív rendelkezéseihöz igazodó szigora teljes bizonytalanságot statuált a biztosítás terén és amint

gazdasági életünk fejlődésével a biztosítás intézménye is mind szélesebb gazdasági érdekköröket, nagyobb és nagyobb területeket vont be a maga üzleti körébe, ez a bizonytalanság is annál fokozottabban és kirívóbban éreztette a maga hatását és váltotta ki első-sorban a biztosító társaságok elégedetlenségét, napról-napra fokozódó nyugtalanságát. Ugy a napi sajtóban, mint a jogirodalomban, de konkrét kérvényezés formájában is mind sürűbben ismétlődtek meg a panaszok, amelyek mind abban a kívánságban csúcsosodtak ki, hogy a biztosítási jogok ezek a hiányai minél gyorsabban elimináltassanak és e téren jogbiz-

tonsági állapot teremtesék.

A díjfizetés elmulasztásához
füződő egyoldalú ügyletbontási jogha-
tály különösen a kárbiztosítás terén te-
remített abszolút bizonytalanságot, és
a bizonytalanság a tisztességtelen ver-
semy visszaéléseinek egész iradatával
öntötte el az üzleti életet. Megteremtette
ugyanis a hírhedt kikapcsolási rend-
szert, amely abban áll, hogy lelkiismer-
etlen biztosítási ügynökök látszólag
előnyösebb feltételek reálicitálásával a
tájékozatlan egyszerű nép széles réte-
geit, fennálló biztosítási szerződés ott-
hagyására csábítják s a tudatlan nép
a legtöbb esetben csak azt érti, hogy
ő jogkövetkezmény nélkül hagyhatja

ott fennálló szerződését és egy látszólag előnyösebb szerződést köt, végelemzésben azonban esetleg egy szolid és megbízható intézetet hagy ott és megyen át egy kevésbé szolidhoz, az úgynők pedig megkapja, — ami a fő, — a maga üzletszerzési jutalékát.

A törvény által megengedett és elősegített az az üzletszerzési hajszára bizonytalanná tette egyrészt a biztosító részére az egész biztosítási számvetések alapjául szolgáló biztosítási állományt, mert ezt egy jól megszervezett propaganda márcól-holnapra kihúzhatta a lába alól, márvérszt pedig még a legszolidabb alapokon nyugvó társaságokat is arra kényszeríti, hogy a

tiszteletlen verseny ezen tulkapásaival szemben egy védőügynöki gárdát szerveznek meg, amely gárda állandóan őrizze és időről-időre visszarekvirálja a társaság biztosítási állományát. Ezen támadó- és védőgárdák fenntartása azonban vagy üzleti veszít jelentett a társaságokra, amelyet végeredményben a felekre hárítanak át, mert kénytelenek voltak belekalkulálni a biztosítási díjakba és pedig nemcsak ezt az ügyletfelszerelő tul veszít, hanem annak a nagyobb kockázatnak a terheit is, amely nagyobb kockázat éppen abban az egyoldalú ügyletbontási lehetőség által előidézett bizonytalanságban jelentkezik.

A biztosítottnak e hátrányokon kívül még azt a hátrányt is viselnie kell, hogy állandóan kétségben marad a tekintetben, hogy hol van biztosítva, fenyegetik esetleg a tartam engedményi perek s ezeken felül, ha mégis megtörténik, hogy nem szándékosan, de puata feledékenység, vagy pillanatnyi pénvhiány miatt esett adófizetés tekintetében késedelembe, az esedékesség után netán pár napra beállott kár esetében kárát nem fogják megtéríteni, ami akérványszor vagyoni existenciáját fenyegetheti. Minderek a szempontok már régóta sarkalták a magyar törvényhozást, hogy a biztosítási díj fizetésének elmulasztása folytán előálló joghelyzeteket novelláris úton

szabályozása, azonban a közjogi kérdések túlméretezett parlamentáris tárgyalása, a háború előtt, majd a reánk szakadt gazdasági nyomorúság rendezése a háború után egészen 1927-ig akadályozták a kérdés törvényhozási rendezését.

A nyugati államok e téren gyorsabban alkalmazkodtak az élethez s az összes modern birtosítási jogalkotások a házbirtosítások terén elvetették azt a szigor, mely a díjnemfizetés miatt temjéhez a szerződés minden további feltétel nélküli felbomlásának joghatályát írta és belátva azt, hogy a birtosított érdekeit is mélyen sérti ez eredetileg a birtosító védelmére kontemplált törvényi szigor, ellenkező álláspontra helyez

kednek és módot nyújtani arra, hogy a biztosító a biztosított szerződő felet bírói kényszerrel is kényszeríthesse a folytatólagos díjak megfixetésére, vagyis rátértek a szerződési hűség elvi álláspontjára.

Ha végig tekintünk a nyugateurópai államok biztosítási jogán, azt látjuk, hogy a modern biztosítási jogok a díjfixetés elmulasztásához nem fűznek szerződéstbontó jogkövetkezményeket, legfeljebb csak az életbiztosító ágazatban fűznek a fixetés elmulasztásához ily joghatályt, ellenben a kárbiztosítás terén a legtöbb állam biztosítási joga purrel is kényszeríti a nemfixetű felet a biztosítási díjak folytatólagos fixetésére.

A francia biztosítási joggyakorlat szerint abban az esetben, ha a biztosított a díjat az esedékessegtől számított nyolc napon belül ki nem fizeti, a társaság ajánlott levélben köteles a felet a biztosítási díjnak tizenöt napon belül való megfizetésére felhívítani s vele egyszersmind a nem fizetés következményeit közölni. E következmények abban állnak, hogy a társaságnak jogában áll az utólagos teljesítési határidő lejártá után a kötvényt hatálytalanná tenni, fennmaradván azonban a joga az esedékes biztosítási díjnak bírói úton való érvényesítésére. Az utólagos teljesítés e megrabott tizenöt nap

határidő" lejártá után a kötvény hatálya fel van függesztve, még a díj bírói érvegyesítésének tartama alatt is és a birtosítás csak a díj megfixstésének napját követő napon déli 12 óra kor lép ismét érvénybe. Egészen hasonló a belga joggyakorlat axual a különbséggel, hogy nem kívónja meg kötelezően a fél felszólítását, a 15 napi utólagos teljesítési idő a felet már ex lege megilleti, ennek letelte után a birtosítás hatálya fel van függesztve, anélkül, hogy a félnek külön értesítésére volna szükség. A társaságnak joga van a szerződés fenn tartásához ragaszkodni, vagy pedig a szerződést a félhez intézett ajánlott levéllel a díjper megindítása után is ha-

tálytalanítani.

A német és a sveici jog ebben a kérdésben akként rendelkezik, hogy amennyiben a birtosított a visszatérő időszakokban teljesítendő díjjal késedelemben van, a birtosító társaság a birtosítottat utólagos teljesítési határidő engedése mellett a díjfixetésre felkölti. Amennyiben a birtosított az utólagos teljesítési határidő lejártá után sem fixeti a díjat, a birtosító társaságnak választási joga van, vagy fenntartja a birtosítást és a felet a díjfixetésre perrel szorítja, vagy pedig a birtosítást aronnali hatállyal felmondhatja.

Az 1924. X. t.c. 48.-nak rendelkezése igen hasonlít a német jogszabályhoz, ami-

kor a következőleg rendelkezik: „Ha kár-
biztosítás esetében a biztosítás hatályának
beálltakor vagy még ez előtt fixtendő di-
jat ez esedékességtől számított 30 nap a-
latt a kötelezett meg nem fizeti, a biz-
tosító választása szerint, vagy a szerző-
dés teljesítését követelheti, vagy pedig el-
állhat a szerződéstől.”

„Ha a biztosító díjkövetelését az előb-
bi bekezdésben megszabott 30 napos határidő
eltelte után további 60 nap alatt bírósá-
gon nem érvényesíti, őt a szerződéstől el-
állottnak kell tekinteni. Hogy a biztosító
díjkövetelését e határidőben érvényesíti-e,
vagy nem, erről a szerződő felet legkésőbb
a hatvanadik napon feladott ajánlott
levélben értesíteni köteles.” Ennek a

rendelkezésnek a felvételét az teszi szükségessé, hogy a birtosított ne legyen bizonytalanságban hagyva az iránt, miszerint a birtosító a szerződés teljesítése iránti jogát választotta-e, vagy a szerződéstől elállott a birtosító ugyanis a hatvan napon belül beadhatta ugyan a keresetét, ez a kereset azonban esetleg csak hónapok múlva kézbesítették ki s ennek folytán a birtosított a hatvanadik nap és a kereset kézbesítése közötti időben bizonytalanságban maradva a saját jogi helyzete tekintetében s esetleg nem gondoskodik új birtosításról.

„Ha a birtosító díjkövetelését bírói úton kellő időben érvényesíti és a birtosítási eset ez alatt következik be, a-

melyre a követelt díj jár, a biztosító szerződés szerű kötelezettségének teljesítésére köteles, még ha a biztosítási eset bekövetkeztekor a díj még nem volt is kifizetve. Ha azonban a szerződéstől még a biztosítási eset bekövetkezése előtt elállott, a károséely viselése nem terheli őt." A díj perlése a biztosító abbéli szándékát tanúsítja, hogy a szerződéshez ragaszkodik, az időközi követel tehát még a díj kifizetése előtt is felelnie kell. [Ha az ajánlatban a biztosítási díj összegére nézve ajánlat nem foglaltatik s a biztosított a kötvény vételét ezzel tagadja meg, hogy az abban feltüntetett díj összege magas, a biztosítási ügylet jogérvényesen létrejöttnek nem tekinthető, mert hiány-

zik a feleknek a kötvény kiállításának alapjául szolgáló és is jogügylet minden lényeges kellékének kiterjedő akaratmegegyezése. Ezzel szemben, ha az ajánlat az összegszerűség feltüntetése nélkül a normális díjtételt kötötte ki, az ügylet létrejött, bár a birtosítási díjat a kötvény sem tüntette fel számszerű összegben.]

Míg az 1927. I. t. c. 4 §-a az első birtosítási időszakra járó amva birtosítási díjat szabályozza, amelyet a kibirtosítás hatályának beálltakor, vagy még azt megelőzőleg megállapodás szerűen kell fizetni, addig az 5. § egyrészről az első birtosítási időszakra járó, de megállapodás szerint a birtosítás hatályának beállta után fizetendő díj, másrészről ül-

talában a későbbi, -vizsátéro"- időszakra járó díj fizetésének elmulasztásával kapcsolatos jogkövetkezmények megállapítását tartalmazza a következőképen: „Ha kiábrítosítás esetében a birtosítás hatályának beállta után fizetendő díjat a kötelezett az esedékességkor, vagy az e végre engedett fizetési halasztás elteltéig meg nem fizeti, a birtosító köteles a mulasztás következményeire, - ezek között kifejezetten a szerződést megszüntető következményekre is, - figyelemreztetéssel ajánlott levélben felhívni, hogy a díjat a felhívás kézhezvételétől számított és 30 napnál rövidebbre nem szabható határidő alatt fizesse meg. A felhívás elmaradhat, ha a birtosító az

a szerződő felet az esedékesség napját megelőző 30 nappal nem korábban a jogkövetkezmények megjelölésével az esedékesség idejére és fizetési kötelezettségére ajánlott levélben előre figyelmeztette s neki az utólagos teljesítésre az esedékességtől legalább 30 napi határidőt engedett. Ha a szerződő felet a díj megfizetésében véletlen baleset, vagy erőhatalom akadályozta, az utólagos teljesítésre szabott határidőbe az akadály időtartamát nem lehet beszámítani. Ha az utólagos teljesítésre engedett határidő eredménytelenül telt el, a birtosítónak joga van választása szerint, vagy a szerződés teljesítését követelni, vagy pedig díj követeleséről lemondva, a szerződést rögtön hatállyal felmondani és esetleges

kárának aránylagos megtérítést követelni. Ha a birtosító díjkövetelését az utólagos teljesítésre engedett határidő eltelte után további 60 nap alatt bírói úton nem érvényesíti, a szerződést e határidő utolsó napjával megszüntetnek kell tekinteni. Ha pedig a birtosító díjkövetelését e további határidő alatt bírói úton érvényesíti, szerződés szerű kötelezettségének teljesítésére köteles a kár beállta esetén, akkor is, ha a birtosítási eset bekövetkeztekor a díj még nem volt kifizetve."

Az 1927. X. t. c. 5. §-a szerint tehát a birtosító és pedig a K. T. 487. §-ban szabályozott egy évi elévülési időre tekintettel a saját érdekében az esedékesség-

től számitott egy éven belül "köteles" a kötelezettséget a díj-fizetésre felhívni. Am-
de a fenti jogszabály helyes értelmezése sze-
rint e kötelezettség csak annyiban áll
fenn, amennyiben az esedékes időszaki
díjhoz ígényt formál. Vagyis a felhívás
elmaradása az időszaki díjról való
lemondást jelenti s. egyedüli jogi kö-
vetkezménye az illető időszak díjának
elvészése, de messzebbmenő, nevezetesen
szerződést megszüntető következménye
nincs. Ily módon tehát a több év-
re kötött kárbiztosítási szerződés a
visszatérő időszakokban esedékes biz-
tosítási díj ígérlése és érvényesí-
tése nélkül is fennállhat.

A biztosítási díj mellett

mellékletként kikötését tiltó jogszabály nincs, miért is a birtosítási szerződésnek a birtosító által a lejárat előtti megszüntetése esetében körtérítés képen nemcsak a megadott tartamengedmény, hanem az ennek összege után elengedett mellékletként is megterítendő a birtosítónak. A birtosítási szerződés felmondása során a folyó birtosítási időszak végével szünteti meg a birtosítóval szemben a birtosítás hatályát. Ennek folytán a birtosítás a tömeggyónók felmondása dacára a csődnyitás után is hatályban áll, vagyis olyanak tekintendő, mintha azt

a tömeggondnokok átvette volna, amennyiben a birtosítási időszak vége a felmondás idejével nem esik össze. A felmondás után lejárt birtosítási díjat tehát a Cst. 48. §. 2. p. alá eső tömegtartozásnak minősítendőök. A vagyongerelő zárgondnoktól azonban a zárlatot szenvedőt terhelő birtosítási díjak nem követelhetők.

Ha a birtosító a birtosítottal az 1927. I. t. c. 5. §.-a alapján a díj megfizetésére 30 napos határidővel felszólítja a birtosított a díjat e 30 napon belül meg nem fizeti, a szerződés a felszólítástól számítva nem 30, hanem a harmincadik naptól szá-

mitott további 60 nap lejártával tekintendő megszüntnek. A díj perlés esetén azonban a biztosítás süphan annak a biztosítási időszaknak végével szűnik meg, amelyre a peresített díj szól. Ezt ugyanaz az eset akkor is, ha a biztosító a további 60 nap alatt a perlés kilátásba helyezésével szólította fel a biztosítottat a díjfizetésre, bár a pert valóban nem is indította meg. Az 1927: X.t.c. 4.§. 2. pontjában foglalt rendelkezés ugyanis nem kényszerítő, hanem magyarázati szabály, a pernek a 60 nap alatti puszta bejelentése is a szerződés fenntartásához

való ragaszkodásnak a kifejezés-rejuttatását jelenti, viszont ennek az 1924: X. t.c. 4§. 2. bek.-ben körülírt értesítési kötelezettségnek elmulasztása a biztosítási összeg megfizetésére a biztosítót kötelezette nem teszi. Ha a biztosítási szerződés valamely ok folytán megszűnt, a megszűnés időpontját követő díjfixetésre szóló felhívás nem élesíti fel a biztosítási szerződést, a biztosító tehát az ezen időpont után bekövetkezett kár megtérítésére nem kötelezhető. Részletfizetés engedélyezésének esetében az első évi díj első részletét követően a biztosítási díj már nem a biztosítás beálltakor, vagy az előtt fi-

zetendő" díjnak minősül, miertis erre nem az 1927. X. t. c. 4., hanem 5. §-a alkalmazandó. A birtosítási szerződésnek a rögöndnök által való megkötése esetén az a végrehajtatók érdekében megkötöttnek csak akkor tekinthető, ezért ezek a birtosítási díj megfizetésére csak akkor kötelezhetők, ha a.) a birtosítás az ő tudtukkal és megegyezésük mellett kötöttet, vagy ha b.) ennek hiányában a birtosítási kötvény világosan tartalmazza azt, hogy birtosítottnak a lehető kör által érdekelt kötvénybirtokos tekintendő. Annak folytán ugyanis, hogy a birtosított tárgyak rögöndnoki kezelés

alá kerültek, a birtosítási szerződés a K. T.-nek sem 484., sem 490.§-a értelmében meg nem szűnt, mert egyrészt a zárgondnoki kezelés a birtosítottnak a birtosított tárgyakhoz való érdekét nem szüntette meg, másrészt pedig emrek folytán a veszélyviselés foka s a kockázat a birtosító hátrányára a megszűnést előidéző mértékben nem változott meg.

A birtosítási novella 5.

§-val kapcsolatban a Kiria újabbán 2 igen fontos döntvényt alkotott; a 60. és 61. számú polgári jogegységi döntvényt. A 60. számú döntvény a következőleg rendelkezik: Ha a kötelezett a kárbirtosítás hatályának

beállta után fizetendő" díjat az esedékességkor, vagy a neki engedett halasztás elteltéig nem fizeti meg, a biztosítónak az 1927. I. t. c. 5. §-ban előírt figyelmeztető felhívást a teljesítés elmulasztása napjától számított 30 nap alatt kell elküldenie. - A 61. számú döntvény szerint pedig, ha a karbiztosítás hatályának beálltakor, vagy még az előtt esedékes díj megfizetésére a biztosító a kötelezett félnek halasztást engedett és a fél a halasztás elteltéig a díjat nem fizeti meg, a biztosítónak az 1927. I. t. c. 5. §-a szerint előzetes felhívás mellett megszabott utólagos teljesítési határidő eltelte után 60 nap alatt kell díj-

követelését érvényesítenie.

A felhívást arra a címre kell intézni, amelyet a szerződő fél a biztosítónak irásban bejelentett. A biztosító fél régi címére küldheti a felhívást mindaddig, amíg a fél új címet be nem jelent. A szerződő fél mulasztását úgy az utólagos teljesítési határidőben, mint a 60 napos határidő alatt is pótolhatja.

Igen fontos rendelkezéseket tartalmaz a biztosítási novella 8. §-a. Eszerint a szerződő fél, vagyis a biztosított az időszakonkénti díjfizetés mellett kötött oly kárbiztosítási szerződést, amelynek a szerződésben megszabott időtartama hat évnél hossz-

szubb, csak hat év eltelte után mondhatja fel. E felmondás jogáról előre lemondani nem lehet.

Látjuk tehát, hogy a kárbirtosítási szerződést hat év eltelte előtt nem lehet felmondani, csak akkor, ha ezt a szerződésben kikötötték. Ez nagy különbség az életbirtosítási szerződéssel szemben, amely már egy év eltelte után felmondható. Ha a birtosító a birtosítási díjtételt felemeli, a szerződő fél a szerződést a felemelés közlésétől 30 nap alatt ~~is~~ 6 év eltelte előtt felmondhatja. A folyó birtosítási időszakokra azonban felemelt díjat nem lehet követelni. A felmondás a folyó biz-

tosítási időszak végével szünteti meg a birtosítás hatályát. A felmondásnak ezt az időpontot legalább 30 nappal meg kell előznie.

IV.) Birtosítási díjfizetés életbirtosításnál.

Míg kárbirtosításnál az első birtosítási időszakot követő, tehát a folytatólagos birtosítási díjak is perelhetőek lennének, addig életbirtosításnál a törvény csupán az első birtosítási időszakra járó birtosítási díj bírói úton érvényesítését engedi meg,

valamint axét a díjét, melynek fixetése a szerződő fél az esedékesség után külön kötelezettséget vállalt. A törvény az életbiztosítási szerződés tartamát feltétlenül biztosítási kívánja legalább az első biztosítási időszakra.

A biztosítási novella 9. §-a a következőleg rendelkezik: Életbiztosítási szerződés alapján az időszakonként fixetendő biztosítási díjakat bírói uton érvényesíteni nem lehet, kivéve az első biztosítási időszakra járó díjat s azokat a díjakat, amelyeknek fixetésére a szerződő fél a mindenkori esedékességekre külön-külön írásban kötelezte magát. A

biztosító azonban szerződési bírságot köthet ki arra az esetre, ha a szerződő fél megelőző felmondás nélkül szímteti meg a díjfixetést. A bírság nem haladhatja meg az első időszakra járó díj összegének $\frac{1}{4}$ részét. Ami az életbiztosítási díjfixetés kötelezettségét illeti, az 1927: X. t. c. 5.§-ban a biztosító részéről megkívánt a biztosítotthoz intézendő felhívás szüksége csak arra az esetre vonatkoztatható, ha az első biztosítási időszakra, vagy olyan folytatólagos biztosítási időszakra járó biztosítási díjról van szó, amelynek megfixetésére magát a biztosított külön írásban kötelezte, vagyis, amely biztosítási díjakat a biz-

tosító bírói uton is érvényesíteni jo-
gosult s amelyeknek ellenértékeképpen
a birtosítót a kockázatviseelési köte-
lezettség is terheli. A bíróilag nem ér-
vényesíthető birtosítási díjak fizeté-
sének elmulasztása tehát a birtosi-
tási szerződés megszüntet vonja ma-
ga után. A szerződésnek ex. or meg-
szüntetése nem az utóljára fizetett
birtosítási díjjal még kiegyenlített
birtosítási időszak utolsó napján,
hanem az elmulasztott fizetés nap-
jának elteltével szűnik meg. Nem lehet a
díjfizetés elmulasztásához fűződő exel a kon-
zekvenciával szemben sikerrel arra hi-
vatkozni, hogy a birtosító általában olyan
nyugtát szokott pénzbeszedője útján be-

mutatni, melyben a díjak harminc napon belül való megfizetését kéri, ha csak nem nyert az biztosítást, hogy a biztosító magával a biztosítottal szemben gyakorolta ezt a szokást. Megszűnik a biztosítási szerződés, ha azt a biztosított a biztosítási időszak végére az időszak végpontját megelőzőleg nem harminc nappal, hanem későbben mondja fel, és ezt a biztosító elfogadja, mert ez a harminc napos határidő a biztosító érdekét szolgálja. Ha a biztosító első évi díjkövetelését az 1927. é. t. c. 9. §. 1 bekezdésében megszabott harminc napi határidő eltelté után további hatvan nap alatt

bírói úton nem érvényesíti, öt a szerződéstől elállottnak kell tekinteni akkor is, ha a biztosító a biztosítottat a törvényben meghatározott hatvan napon belül nem értesítette arról, hogy díjkövetelését érvényesíti-e, vagy nem.

A szerződő fél az időszakonkénti díjfixetéssel kötött életbiztosítási szerződést bármikor felmondhatja. E felmondás jogáról lemondani nem szabad és nem lehet. A balesetbiztosításokra nézve általában ugyanazok rendelkezések alkalmazandók. Ezzel szemben a legtöbb külföldi törvény, mint a német, svéci,

osztrák törvény a folytatólagos díjak perelhetőségét a balesetbiztosításoknál ugyanígy elismeri, mint a kárbiztosításoknál, tehát a balesetbiztosítási szerződéseket lényegükben a kárbiztosítás fogalmi körébe vonják. Kétségtelen azonban, hogy a balesetbiztosítás, bár természetesen rokon az életbiztosítással, mégis lényegében nem a takarékoságnak, a tőkegyűjtésnek az eszköze, mint az életbiztosítás, hanem a félnek a balesettől okozott kárával szemben nyújtott anyagi védelmet célzó, lényegében tehát kárbiztosítás. Szorosan vett díjtartalékképzésről sem lehet a bal-

esetbiztosításnál beszélni és a bal-
esetbiztosítás technikája is a kárbiz-
tosítás technikájával rokon

Ha végig tekintünk a
biztosítási novella rendelkezésein
azt látjuk, hogy igen időős, kor-
szerű és a gazdasági élet követel-
ményeinek megfelelő reformokat
tartalmaz. A Trianon folytán
biztosítási állományukban erősen
megcsontott, kalkulációjukban
erősen megzavart biztosító tár-
saságoknak ugy a hazai köz-
gazdaság, mint éppen a biztosítot-
tak vagyoni biztonsága érdekében
meg kellett adni az állandó-
ságnak azokat az eszközeit és

mértékét, amely a törvényben foglaltatik. A hárbirtosítási szerződésnél a hat évi lekötöttség az adott körülmények között kölcsönösen méltányos és megfelelő határidőnek mutatkozik anélkül, hogy a birtosítottak gazdasági helyzetét veszélyeztetné és rájuk nézve elviselhetetlen terheket jelentene. A törvény rendelkezéseinek üdvös hatásai már is mutatkoznak, és ez a javulás végeredményben a birtosítottak vagyonbiztonságát fogja erősíteni.

Vége.

Tartalom:

- I. Bevezetés 3. oldal
II. A birtosítási időszak fogalma 8. —
III. Birtosítási díjfixetés kérbirtosítás esetén 15. —
IV. Birtosítási díjfixetés életbirtosításnál 47. —